

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

"...tot een Rechter van levenden en doden"

"En heeft ons geboden den volke te prediken en te betuigen dat Hij is Degene Die van God verordend is tot een Rechter van levenden en doden"

Handelingen 10:42

De apostel Petrus is gearriveerd in het huis van Cornelius, de hoofdman over honderd in Cesaréa – hij is onder het beslag gekomen van de dienst van de God van Israël. Hij komt er niet meer los van. Hij weet het zeker: Israëls God is de ware God. En Zijn dienst is de ware dienst. En dat volk van de Heere, daar voelt hij een band mee. *"Doende veel aalmoezen aan het volk"*, zo lezen we van hem. Maar met dat alles is hij niet een gearriveerd en 'bezittend' mens geworden. Integendeel – we lezen van Cornelius: *"God geduriglijk biddende..."* Hij is een man van gebed geworden. En dat wijst erop dat Cornelius beseft dat hij het meest noodzakelijke nog mist. Hij heeft geen vrede in zijn hart en geen Borg voor zijn ziel.

En nu is door Gods voorzienigheid de apostel Petrus bij hem gearriveerd. Een groot aantal mensen uit Cornelius' familie en bekenden is al met hem aanwezig en wacht in spanning op de dingen die komen gaan. En dan gaat de apostel het Woord van God verkondigen. Nu voor het eerst in een heidense omgeving. Daar is de apostel voor ingewonnen. *"En zijn mond opendoende, leerde hij hen..."* Wat gaat de apostel prediken? Toch wel belangrijk om te weten. Want het is de prediking waarmee de eeuwenoude muur tussen joden en heidenen zal worden afgebroken. En waarmee straks de harten van de heidenen opengaan. Waarmee weerstanden doorbroken worden. De prediking waarmee Christus bezit neemt van zondaren die er helemaal buiten stonden. Maar die worden binnengeleid om Hem te kennen. En dat is een kennis tot zaligheid!

"En Hij heeft ons geboden den volke

te prediken en te betuigen dat Hij is Degene Die van God verordend is tot een Rechter van levenden en doden!"

Dat preekt Petrus! Christus als de Rechter van levenden en doden! Die woorden herinneren ons aan de oude belijdenis aangaande de Heere Jezus Christus: *"...zittende aan de rechterhand van God (...), vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden..."* Welnu, dat is hetzelfde als wat Petrus hier bedoelt. Hij bepaalt zijn gehoor bij de laatste dingen. Bij wat gebeuren gaat als de Heere de aardse tijd zal gaan beëindigen en als Hij het gericht gaat spannen. Als alle mensen voor Zijn geduchte rechterstoel verschijnen moeten...

Petrus schroomt dus niet om zijn gehoor erbij te bepalen dat aan het eind van de geschiedenis het grote oordeel wacht. De rechterstoel van Christus. Het allesbeslissende gericht! Als de heilige God Zijn vierschaar spannen gaat. En rechtspreken gaat over alles wat in het leven van ieder gepasseerd is. Waar beslist zal worden over eeuwig wel of eeuwig wee. Over eeuwige zaligheid of eeuwige rampzaligheid! Nee, Petrus schroomt niet om Cornelius en de zijnen met die boodschap te confronteren! Let wel..., de eerste keer dat deze mensen het evangelie kunnen horen. Uit de mond van een echte apostel. Eén die is uitgezonden om de blijde boodschap van genade en zaligheid in Christus te verkondigen. En dan nu dit woord. En dat aan een man die al dagelijks, ja meer dan dat: gedurig!, op zijn knieën ligt. En smeekt om genade en vrede. Deze boodschap: *"Christus is een Rechter van hemel en van aarde! Hij komt om de aarde te richten!"* Waarom doet Petrus dat eigenlijk? Heeft hij nu geen andere boodschap? Eén waarmee hij de mensen inneemt en hun harten raken kan? Petrus legt er getuigenis van af: *"Mijn Zender heeft het mij geboden*

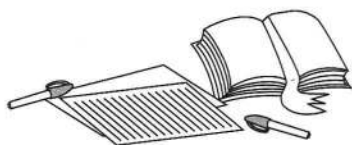
(!) om dit te preken! Ik kan en mag niet anders. En daarom wil ik ook niet anders dan Christus allereerst te prediken als Rechter van levenden en doden. De Heere Zelf wil dat dit gepredikt wordt. En dan heeft een dienaar maar te gehoorzamen..."

Trouwens – let er eens op welke woorden de apostel hier gebruikt om de bediening van Gods Woord te typeren. *"Om te prediken..."* Hier gebruikt Petrus een woord dat wijst op het werk van een heraut. Een dienaar van de koning die rondtrekt om de wil van zijn vorst aan het volk bekend te maken. Een heraut is niet geroepen zijn eigen woord te verkondigen, maar dat van de koning. Zijn eigen mening doet niet terzake. Hij moet spreken: *"Alzo spreekt de koning!"* Welnu, zo is het ook met de dienaar van het Woord van God. *"Alzo spreekt de Heere!"* En Hij wil, zo zegt Petrus, dat Christus verkondigd wordt als een Rechter van levenden en doden! *"Om te prediken en te betuigen..."* Dat laatste woord wijst op de betrouwbaarheid en op de geloofwaardigheid van dat getuigenis! En zo klinken deze woorden nog. Want de werkelijkheid van dit getuigenis van de apostel Petrus geldt nog: *"Christus is de Rechter van levenden en doden!"* Hij die Zelf onder het oordeel is geweest. Hij zal op de laatste dag recht spreken over u en mij. Wij zingen: *"Hij komt, Hij komt om de aarde te richten!"* Besef het: de Rechter staat voor de deur! Houd u er toch rekening mee?! Zijn getuigenis klinkt: *"Zie, Ik kom spoedig! Als een dief in de nacht, zo zal Ik verschijnen. Plotseling, als menigeen er niet op bedacht is. Dan zal Ik er zijn! En kunt u dan zonder verschrikken voor Mijn rechterstoel verschijnen?"*

Wie zal voor de heilige God en Zijn Christus kunnen verschijnen? Alleen zie die schuiling zochten bij deze zelfde Christus. En door genade daar ook schuiling vonden. Bij Hem die niet

alleen de Rechter van levenden en doden is, maar ook de Redder van zondaren. Want Zijn Naam is Jezus, Zaligmaker! Daarom: geloof Zijn heil- en troostrijk Woord. Verhard u niet, maar laat u leiden!

J.M.J. Kieviet

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad hebben we een meditatie geplaatst over Hand. 10:42 van ds. J.M.J. Kieviet. Ds. M.C. Tanis schrijft een negende artikel over prof. L.H. van der Meiden getiteld: "Lessen voor de preekstoel." Ds. P. den Butter schrijft verder over de Filippienzenbrief. Tevens schrijft hij een eerste artikel over de Generale Synode die dit jaar wordt gehouden.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,

2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief aan ouders. Ds. J.M.J. Kieviet vervolgt zijn serie over "Gods beloften". Ds. K. Hoefnagel gaat in op een vraag over het verlost zijn van de vloek. Zelf schrijven we een artikel over de Evangelieverkondiging onder het Joodse volk in Nederland naar aanleiding van het boek "Trouw aan Israël".

Zendingsdag Urk

D.V. 4 september 2004 in de Pniëlkerk aanvang 10.30 uur. Sprekers: Ds. J. Bos, ds. A. van Heteren, ds. R. Kok en ds. M.A. Kempeneers. Hessel en Cobie Visser, die met verlof zijn, zullen ons informeren over hun werk.

Ontmoetingsdag

We willen u alvast de datum doorgeven van de volgende ontmoetingsdag: D.V. zaterdag 11 september in de Eben-Haëzerkerk op Urk aan het Marktpllein.

Sprekers 's morgens: Ds. K. Hoefnagel en ds. P. Roos.

's Middags: ds. G. Bouw en ds. L.W.

van der Meij. Voor kinderopas zal gezorgd worden. Ook voor gebakken vis.

Verlof fam. D. Blijleven

Tijdens hun verlof is de bovengenoemde fam. voor spreekbeurten beschikbaar van 1 t/m 11 december en van 8 t/m 18 januari. Afspraken kunnen vanaf 13 september gemaakt worden bij het zendingsbureau.

LCJ

Nieuw adres Maarten van Middelkoop, Jeugdwerkadviseur +16 LCJ Kuiperstraat 14

3371 VC Hardinxveld-Giessendam

tel. 0184-417828

Fax. 0184-419848

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 9 september verschijnen, dus over twee weken. Copy graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH

PAULUS EN DE FILIPPENZEN - 47

Ik vermaan Euodia en ik vermaan Syntyche, dat zij eensgezind zijn in de Heere. En ik bid ook u, gij mijn oprechte metgezel, wees deze vrouwen behulpzaam, die met mij gestreden hebben in het Evangelie, ook met Clemens en de andere mijn medearbeiders, welke namen zijn in het boek des levens (Fil. 4:2,3).

Mooie dingen heeft Paulus tegen en over de gemeente in Filippi mogen schrijven. Neem alleen de manier waarop hij hen in het eerste vers van dit hoofdstuk aanspreekt: *Mijn geliefde en zeer gewenste broeders, mijn blijdschap en kroon.* Maar toch is ook in Filippi niet alles zoals het zou moeten zijn. Het ideaal is ook daar niet bereikt. Wat ontbreekt er dan aan? In 1:27 kwam het al min of meer aan de orde toen de apostel de Filippienzen vermaande 'in één geest te zijn en met één gemoed te strijden'. In 2:2 wordt het opnieuw zichtbaar als we daar weer horen van de noodzaak om 'van één gemoed en van één gevoelen te zijn'. Waarom deze aansporingen? Omdat er kennelijk aan die eenheid en de beleving ervan wat ontbrak. Die dingen functioneerden niet optimaal.

Over die dingen is Paulus tot nog toe wat vaag geweest. Concrete zaken heeft hij nog niet genoemd. Nu hij

bijna aan het eind van zijn brief gekomen is en hij alles nog eens overziet komt hij tot de conclusie dat wat hij tot nog toe over deze zaken geschreven heeft niet genoeg is. Hij moet concreter zijn en zo komt hij er nu toe namen te noemen. Namen van een paar leden van de gemeente; een paar vrouwen.

Euodia en Syntyche

Dit is de enige plaats in het gehele Nieuwe Testament waar we deze vrouwen tegen komen. Alles wat we van hen willen weten moeten we uit de weinige gegevens in deze brief opmaken. Hun namen zeggen niet zoveel. Euodia betekent: voorspoedige reis. Syntyche betekent: gelukkige. Hier kunnen we weinig uit concluderen. Wat we van hen weten is het volgende:

1 Beiden zijn lid van de gemeente van Filippi. Mogelijk behoren ze tot de vooraanstaande leden van die gemeente. Mogelijk is ook dat ze onder de prediking van Paulus tot kennis van Gods genade zijn gekomen.

2 Met meer zekerheid kan gezegd worden dat ze Paulus in zijn werk geholpen hebben. De apostel zegt zelf dat ze met hem gestreden heb-

ben in het Evangelie. Dus hun meewerken was tegelijk een mee-strijden. Dat zal betekenen dat ze in hun arbeid op tegenstand zijn gestuit.

Kennelijk hebben deze vrouwen niet alleen zelf het Evangelie ontvangen en verstaan, maar ze hebben zich ook beijverd om dat Evangelie aan anderen door te geven, ondanks de moeilijkheden die ze erbij ondervonden. Ongetwijfeld hebben ze dat werk verricht op een wijze die overeenstemde met de plaats die vrouwen in de gemeente behoren in te nemen. We krijgen uit deze gegevens sterk de indruk, dat deze vrouwen in die periode van harte en enthousiast met elkaar hebben samengewerkt.

- 3 Er is echter nog een derde ding dat we weten. Er is onenigheid tussen hen ontstaan. Dat zal geen onenigheid zijn geweest ten aanzien van de inhoud van de boodschap die gebracht moet worden, maar ten aanzien van de wijze waarop dat moet gebeuren. En die onenigheid is niet verborgen gebleven. Aan de hartelijke samenwerking is een einde gekomen en dat is in Filippi algemeen bekend geworden. Die tweedracht heeft een schaduw over het leven van de gemeente geworpen. En dat noopt de apostel tot het geven van een ernstige vermaning aan hun adres om eensgezind te zijn.

Vermaning

Hier wordt de oproep die we al in 2:2 vonden toegespitst en persoonlijk gemaakt en aan deze twee vrouwelijke leden van de gemeente geadresseerd. Ze moeten één van zin zijn. Zoals ze immers ook één zijn in Christus. Ontvingen ze niet beiden hetzelfde geloof? Kregen ze niet beiden deel aan dezelfde genade? Mochten ze niet allebei gaan leven uit het werk van de Zaligmaker? Laten ze dat dan ook betonen in de manier waarop ze met elkaar omgaan.

Betekent dat, dat ze nu in alle dingen gelijk moeten denken en handelen? Nee, een mens mag zijn eigen individualiteit behouden en ook zijn persoonlijke voorkeur en smaak behouden. Maar er zijn terreinen waarin eenheid absoluut vereist is: de dingen die betrekking hebben op onze verbondenheid met Christus.

Laten we niet over het hoofd zien, dat Paulus beide vrouwen afzonderlijke aanspreekt. *Ik vermaan Euodia en ik vermaan Syntyche.* Hij herhaalt het

werkwoord. Op die manier spreekt hij uit dat hij in het conflict geen partij wil kiezen en dat hij daarom beide vrouwen op hetzelfde niveau plaatst. Hij wil elke schijn van voorkeur en partijdigheid vermijden en hij beschouwt beiden gelijkelijk verantwoordelijk voor de vervreemding die is ontstaan. Beiden zijn schuldig, de een niet meer dan de ander. Om zo te zeggen neemt Paulus de een nu bij de rechterhand en de ander bij de linkerhand in een poging om hen weer met elkaar te verzoenen.

Paulus zal van dit probleem gehoord hebben via wat Epafroditus hem vertelde. Mogelijk dat Epafroditus er liever niet over had gesproken toen hij Paulus verslag deed van de gang van zaken in Filippi. Ik acht het niet onmogelijk dat Paulus toen op een gegeven moment de vraag stelde: En hoe gaat het met die twee vrouwen, met wie ik zo eensgezind heb mogen samenwerken, Euodia en Syntyche? Toen moest Epafroditus wel vertellen van de verwijdering die was ontstaan.

Wat Paulus toen hoorde heeft hem bezig gehouden en niet meer los gelaten. En als hij dan deze brief schrijft komt hij op deze zaak terug. Eerst in wat vage algemene uitdrukkingen, maar aan het slot van zijn brief toch een stuk concreter. Paulus is er immers van overtuigd dat zulke situaties slecht zijn voor een gemeente. Mensen gaan partij kiezen. De een schaart zich achter Euodia; de ander is het meer eens met Syntyche. En wat is het gevolg? Verdeeldheid; een scheur door de gemeente. Nog even en al de zegeningen die God geschonken heeft zijn ongedaan gemaakt. Gaat het zo niet vaak?

We zullen niet speculeren over de vraag waarover ze nu precies van mening verschilden en of dat verschil van mening nu zo ingrijpend was dat ze uit elkaar moesten gaan. Vaak is zoiets helemaal niet aan de orde, maar gaan er allerlei persoonlijke dingen meespreken. In ieder geval krijgt de 'oude mens' weer gelegenheid zich te laten gelden. Maar Paulus wil zo graag dat er een eind aan de narigheid komt. Vandaar dat hij zijn vermaning zo persoonlijk toespist.

Syzygus

Overigens beseft Paulus dat het misschien nog niet eens zo eenvoudig is voor deze vrouwen om vrede met

elkaar te sluiten. Het zou best wel eens kunnen zijn dat ze daarbij hulp nodig hebben. Vandaar dat hij een verzoek doet aan 'iemand' om deze vrouwen te hulp te komen. *En ik bid u ook, gij mijn oprechte metgezel, wees deze vrouwen behulpzaam.* Wie is die metgezel? Het woord, dat hier gebruikt wordt - 'syzygus' - betekent eigenlijk 'jukgenoot', iemand die onder hetzelfde juk loopt. Maar wie bedoelt Paulus?

Deze vraag heeft velen bezig gehouden en een bevredigend antwoord is nog niet gegeven. Het is het meest waarschijnlijk dat Paulus iemand in Filippi bedoelt. Silas? Of Lukas? Beiden zijn met Paulus in Filippi geweest. Of zou het kunnen zijn dat we het woord helemaal niet moeten vertalen, omdat Paulus iemand bedoelt wiens naam Syzygus is? De kerkvader Chrysostemos heeft die veronderstelling al uitgesproken. Misschien moeten we het zo maar opvatten. Dan is er iemand in Filippi, die zo heet en in wie Paulus iemand ziet die als bemiddelaar zou kunnen optreden om Euodia en Syntyche weer tot elkaar te brengen. En als Paulus die persoon bedoelt dan voegt hij er in een woordspeling het woordje 'getrouwe' aan toe om aan te geven dat die persoon zijn naam met recht draagt. Hij heet Syzygus en is inderdaad een echte 'jukgenoot'; iemand waar je op aan kunt.

Zekerheid hebben we echter niet. Intussen is het natuurlijk wel zeker, dat men in Filippi wist wie door Paulus is bedoeld. En duidelijk is ook, dat Paulus ervan uitgaat dat in bepaalde moeilijke en verwrongen situaties soms iemand nodig is om de problemen aan te pakken en tot een oplossing te brengen. De betrokken partijen hebben zichzelf soms zo vastgezet in hun standpunten, dat ze uit zichzelf niet te bewegen zijn om vrede te maken. Een ander moet behulpzaam zijn. Of, zoals Paulus letterlijk zegt: 'een hand geven; bij de hand nemen'.

Degene op wie Paulus hier een beroep doet krijgt geen gemakkelijke taak toegewezen. Vaak is zoiets ondanbaar werk. Het risico bestaat dat Syzygus het straks van twee kanten te horen zal krijgen! Maar dat risico moet hij dan maar nemen. Om Christus' wil. Terwille van het Evangelie en de voortgang van Gods werk in Filippi.

Zo ontmoeten we hier drie vooraanstaande leden van de kerk in Filippi.

Euodia, Syntyche en Syzygus. Drie mensen die alle drie weten wat genade is. Alle drie zijn ze door genade gered. Alle drie zijn mede-arbeiders van de apostel in het Evangelie. Alle drie zijn ze dienstbaar geworden aan Gods zaak in deze wereld. En toch...

Het belang van eenheid

Paulus is dus van mening dat eenheid tussen degenen die de Heere vrezen van cruciaal belang is. Zo belangrijk acht hij die dat hij deze pijnlijke maatregel neemt. Wat zal die vermaning betekenen voor Euodia en Syntyche? Hoe zullen ze het opvatten als ze straks hun namen horen lezen in de samenkomst van de gemeente? Nee, dat zullen ze vast en zeker niet plezierig hebben gevonden. Paulus heeft zich dat ongetwijfeld gerealiseerd. Maar hij acht de zaak van de eenheid binnen de gemeente belangrijker dan de persoonlijke gevoelens van individuele leden.

En dan gaat het hier over twee bekende en vooraanstaande leden van de gemeente. Mensen waar de gemeente respect voor had en die hard hebben gewerkt. Geen bemoeials, die overal wat op weten aan te merken en nooit echt iets doen, maar twee leden met hart voor de zaak. En toch verdragen zij elkaar ook niet. Wat brengt de zonde toch veel schade toe aan de zaak des Heeren. Wat heeft de duivel er slag van om onrust en tweedracht te zaaien en Gods werk af te breken. Wat is het nodig om naar het vermaan te luisteren: Waakt en bidt dat gij niet in verzoeking valt.

Maar hoe komt er nu herstel tot stand? Hoe wordt de scheur gedicht? Het werk van een neuro-chirurg is heel precies werk. Als het mes maar een klein beetje uitschiet kan de patient levenslang verlamd zijn. Het verzoenen van twee twistende partijen vereist dezelfde nauwkeurige precisie. Paulus is als zo'n neuro-chirurg. Hoe gaat hij te werk?

Hij spreekt beide vrouwen apart aan en hij vermaant hen allebei afzonderlijk. Nu kunnen ze de verantwoordelijkheid niet van zich afschuiven en wachten tot de ander de eerste stap zal doen. Beider geweten is nu gebonden.

Bovendien roept Paulus de hulp in van een ervaren persoon. Euodia en Syntyche zullen er samen misschien niet uitkomen. Maar Paulus zorgt

voor de hulp van een bekwaam man, die hij met zorg uitkiest. En als hij deze Syzygus het verzoek doet spoort hij hem niet aan om die vrouwen te bestraffen en op hun nummer te zetten. Nee, hij gebruikt verzoenende taal: Wees hen behulpzaam.

Tenslotte noemt Paulus de namen van Euodia en Syntyche ook nog in één adem met die van andere mede-arbeiders, voor wie hij groot respect heeft en van wie hij weet dat hun namen zelfs in de hemel bekend zijn. Over dat laatste nog een enkel woord. Er zijn er nog meer met wie Paulus nauw heeft samengewerkt. Onder andere een zekere Clemens, van wie we overigens niets meer weten. Anderen noemt Paulus niet eens met name, maar ze zijn er wel. En belangrijker dan dat wij hun namen kennen is dat de Heere weet wie zij zijn. Hun namen zijn in de

PROF VAN DER MEIDEN - 9

Lessen voor de preekstoel

Tot de nalatenschap van C.H. Spurgeon behoren de pastorale adviezen. Daarin staan heel wat leerzame gedachten voor theologische studenten en predikanten. Tijdens de colleges heeft Spurgeon heel wat doorgegeven, wat vandaag niet tot het verleden behoort. Van der Meiden heeft, daar hij homiletiek doceerde, diverse lessen meegegeven die voor de praktijk van belang zijn. Bij de predikant dient steeds de gemeente voor de aandacht te staan. Hij heeft zich immers aan de gemeente verbonden. Hij dient hun herder en leraar te zijn. Het leren kennen van de gemeente is noodzakelijk. Immers bij de prediking is de gemeente betrokken. Op de studeerkamer tijdens het overdenken van de preek moet de gemeente niet vergeten worden. In het gebedsleven dient zij voorop te staan. Opdat de prediking voor haar tot zegen mag zijn. De uren doorgebracht in de studeerkamer met een open Bijbel en het gebed tot de Heere zijn geen verloren uren. Alhoewel een groepen dienaar nogal eens tegen zichzelf zegt: wat heb ik er van terecht gebracht. Wat zijn mijn woorden arm. Verzoening en verlichting blijven onmisbaar. Het bloed van de Heere Jezus tot reiniging en de Heilige Geest tot leiding en lering. Dit alles lag in de colleges van Van der Meiden verweven. Door hem werd ook benadrukt het contact met

hemel bekend. Ze staan 'in het boek des levens'. En dat is voldoende.

Van 'het boek des levens' lezen we ook in Openb. 13:7,8. Daar staan zij in, die in de laatste dagen niet behoren tot de aanbidders van het Beest. Zij zijn immers erfgenamen van het eeuwige leven. Nee, ze hebben dat leven niet in zichzelf. Ze hebben het in Christus aan Wie ze door het geloof verbonden zijn en uit Wiens volheid ze het ontvangen.

Hoe weet Paulus dat hun namen daar staan? Hij heeft in hun leven de blijken van het nieuwe leven gezien: hun belijdenis; hun geloof, dat door de liefde werkt. Uit de vruchten kan een mens immers verzekerd worden van zijn zalige verkiezing. Zo staat het toch in Dordtse Leerregels I,12?

P. den Butter

de gemeente tijdens de dienst. Hij zegt: is er contact, geestelijke binding, tussen prediker en gemeente, dan wordt en het spreken en het horen gemakkelijk gemaakt. Van dit psychische wil de Heilige Geest Zich bedienen, om het Woord ingang te doen vinden in de harten. Om het verkrijgen van het contact moet de prediker zich oefenen in het spreken van zijn preek. De oorzaak dat velen de preek geheel lezen, is vaak gemakzucht. Anderen vrezen dat zij ongepaste woorden zullen gebruiken of onordelijk gaan preken. De Heere heeft de vrees der oprechten telkens beschaamd. Het spreken geeft de prediker en de gemeente ook geestelijk genot. Is er contact door de toepassing des Geestes, dan wordt de prediker welsprekend in de beste zin van het woord. Als het hart door de liefde van Christus tot spreken dringt, is de meest eenvoudige prediker welsprekend. Wel moet ieder prediker bedenken, dat hij zijn effecten volkomen moet beheersen. De prediker mag nooit in het blikpunt zelfs niet in het blikveld staan.

Wanneer het over de voordracht gaat, is de stem een factor van grote betekenis. Wat heeft de Heere in de stem een fijn besnaard instrument gegeven. De prediker moet zijn stem oefenen om die te stellen in de dienst van de Heere. Wie geen klankverschil

in zijn stem laat horen en alles monotoon uitspreekt, kan de bezieling door het Woord van de Heere missen. Het nadoen van anderen moet gemeden worden, of zich op de preekstoel anders voordoen dan men is. Dan wordt de oprechtheid gemist. Na het geven van wijze lessen eindigt van der Meiden met het volgende. Het is een grote en leerrijke en tevens een geweldige taak het Woord van de Heere te bedienen. Als de prediker optreedt om het Evangelie te bedienen, zijn vele ogen op hem gericht. Ook de ogen van velen die onzichtbaar zijn. Gelukkig de prediker die dan met Josafath verstaat: doch onze ogen zijn op U, 2 Kron. 20: 12. Is de prediker jong, hij zal waken tegen jeugdige verwatenheid. Is hij ouder, hij zal vrezen voor sleur. Heerlijk als het aangezicht van de prediker glanst, zonder dat hij het zelf weet. Als bij Mozes: Ex. 34: 29. De prediker die zijn taak bewust is, zal weten dat het gebed aan de voet van de kansel geen ijdel vertoon is. Hij zal zich bij het beklimmen van de preekstoel klein en onbekwaam voelen. Als de prediker niets van het heilig beven verstaat, onderzoekte hij zichzelf of hij wel waarlijk geroepen is. Luther vreesde niemand, maar zijn knieën knikten als hij de kansel te

Wittenberg betrad. Calvijn, gegrepen door de Heilige Geest, weende dikwijls op de kansel om van Christus' wege het Woord uit te dragen. Voetius riep de theologen toe in zijn inaugurale rede: wee u, wee mij, als wij ijveren voor de godsdienst en anderen de godzaligheid inprenten terwijl wij er zelf niet eens de smaak van gekregen hebben. De prediker moet Christus in zijn hart dragen voor hij zijn lippen oefent. De naam Jezus is volgens Bernardus niet slechts licht, maar ook spijs, olie en zout, de honing in de mond, het gezang in het oor, blijdschap en tevens het medicijn voor het hart. De prediker beleeft dan het grote woord van de kruisgezant Paulus: want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus en Die gekruisigd. 1 Kor. 2:2. Dit geeft veel tot bezinning. Dat de zaken van de woorden spreken en werken. Dit is niet alleen noodzakelijk, het zal ook tot zegen zijn. Dan groeit er geen tegenstelling met het verleden. Dan weten we ons verwant aan het verleden. Dan weten we ons één met allen die de Heere vrezen of vreesden. Is dit zo Christelijke Gereformeerde broeders?

M.C. Tanis

Het interesseert velen nauwelijks. En als straks alles achter de rug is en de besluiten bekend worden dan zullen velen nog wel eens zien of ze ermee kunnen leven en zo dit niet het geval is, wel, dan blijven we gewoon op onze koers varen.

Goed is die mentaliteit natuurlijk niet. Als het in deze lijn doorgaat zijn we straks terecht gekomen in een sfeer die in het boek Richteren getypeerd wordt als "ieder deed wat goed was in zijn ogen". Och, eigenlijk is dat in verschillende gevallen al zo. Wat bedoel ik? Ik lees nu al meer dan een jaar het Kerkblad voor het Noorden. Op dat blad heb ik me expres geabonneerd om op die manier te weten wat er in die regio van onze kerken leeft. Maar het is me niet meegevallen. Meer dan eens komt de vraag bij me op: Hoe kan het bestaan dat dit gezegd en gedaan wordt in een Christelijke Gereformeerde Kerk? Is dat niet ver, zeer ver zelfs, verwijderd van wat altijd ons beginsel is geweest? Om eerlijk te zijn stel ik mezelf in verschillende gevallen niet eens meer de vraag: Is dit nog Christelijk Gereformeerd? maar: Is dit nog gereformeerd? Om dan ook maar het antwoord te geven: Nee, dat is het niet!

GENERALE SYNODE 2004 (1)

Uiteraard is dit artikel geschreven voorafgaande aan de opening van de Generale Synode 2004 van onze Kerken. Maar bij het verschijnen van dit nummer van ons blad heeft de bidstond voor die synode al plaats gevonden en is de opening van de breedste vergadering der kerken al geschied. Het moderamen is gekozen; de diverse commissie zijn benoemd en het werk is verdeeld. Over een paar weken zal weer in brede samenstelling worden vergaderd.

Tot enige jaren geleden was het volgens mijn beleving altijd zo, dat een komende synode met een zekere spanning in de kerken werd tegemoet gezien. Er was toen in brede lagen onder het kerkvolk een hartelijk meeleven met wat op die vergadering zou worden besloten. Sommige zaken, die op de agenda zouden staan, wierpen hun schaduw al lange tijd vooruit en hielden de gemoederen bezig. Daar waren soms controversiële onderwerpen bij en de vraag leefde:

Hoe zal erover beslist worden?

Was de synode eenmaal voorbij en was over de besluiten en ook over de sfeer waarin de besluiten waren genomen het een en ander gepubliceerd dan werd er soms nog lang over door gepraat. De een was blij met een bepaald besluit; de ander was door datzelfde besluit teleurgesteld. Maar hoe men er ook over dacht, er was duidelijke betrokkenheid.

Verminderde betrokkenheid

Het is al meer gezegd en daarom lijkt het op het intrappen van een open deur als ik het weer zeg, dat diezelfde betrokkenheid en datzelfde meeleven meer en meer is gaan ontbreken. Als ik me niet vergis komt die betrokkenheid elk synodejaar op een lager pitje te staan. Met als gevolg dat die 52 afgevaardigden plus hun pre-adviseurs voor het gevoel van velen ergens in een luchtledig vergaderen. Wat er allemaal besproken en besloten wordt staat ver bij velen vandaan.

Als ik me dan probeer in te denken hoe de dingen in de praktijk functioneren kan ik niet anders concluderen dan dat er een geweldig groot verschil is tussen de ene gemeente en de prediking en de hele eredienst aldaar en de andere gemeente en de prediking en liturgie daar. En dan laat ik de vraag maar onbesproken of alles wat er gebeurt in overeenstemming is met de door ons allen aangenomen orde der kerk.

Twee mogelijkheden

Welnu, deze kerken met al die dingen waarin ze sterk van elkaar verschillen, zijn vertegenwoordigd door die mannen die in het najaar van dit jaar een aantal weken in Nunspeet gaan vergaderen. Ze komen allemaal ergens vandaan en ze zullen ongetwijfeld het stempel dragen van de gemeente die ze dienen. Zo brengen ze die hele bonte diversiteit met zich mee. Dan kunnen er twee dingen gebeuren.

Het ene is dit dat men de eigen inzichten vasthoudt, ook als die botsen met die van anderen. Als er in die sfeer een besluit genomen moet worden zal dat een meerderheidsbesluit zijn,

waarbij het ene deel het andere deel overstemt. Dan kan het gebeuren, dat er besluiten genomen worden met een krappe tot heel krappe meerderheid van stemmen. Op zichzelf natuurlijk wettige besluiten. Maar op deze manier genomen besluiten kunnen weer tot gevolg hebben - de praktijk in het verleden heeft dat meer dan eens aangetoond - dat er daarna weer revisieverzoeken of bezwaarschriften gaan komen en als de volgende synode dan net een beetje anders is samengesteld zou het kunnen gebeuren, dat er een geheel ander besluit wordt genomen. Dat laatste heb ik herhaaldelijk gezien als ik als afgevaardigde van onze kerken op een synode van de Christian Reformed Churches in Noord Amerika was. Jarenlang was daar niet anders dan een zig-zag koers ten aanzien van de vragen rondom de ambtelijke dienst van vrouwen in de gemeente. Het ene jaar mocht dit wel en dan waren er een jaar later weer bezwaarschriften op grond waarvan de synode, met een enigszins andere samenstelling, met krappe meerderheid besloot dat het niet mocht. Die kerken zijn hiervan niet opgeknapt. Integendeel, er ontstond veel verwarring en ontevredenheid en tenslotte kerkscheuring....

Maar er kan op zo'n synode ook wat anders gebeuren. Na een poosje met elkaar vergaderd te hebben vindt er een soort vereniging of verbroedering plaats. Tenslotte moet er met die 52 mannen iets bereikt worden en zal men ergens moeten uitkomen. Ja, je weet van elkaar dat je over verschillende zaken verschillend denkt. Dat wordt ook niet helemaal onder stoelen of banken gestoken. In de discussies komt dat ook wel uit. Maar het gevoel van verbroedering maakt de meeste mensen wat mild tegenover elkaar. En als het tenslotte op een beslissing aankomt is er intussen zoveel gemasseerd en geschaafd en gesleuteld aan de tekst van het te nemen besluit, dat iedereen zich er nu min of meer in vinden kan en geen overwegende redenen meer heeft om niet voor te stemmen. Iedereen moet dan wel een aantal veren laten en bijna niemand is er echt helemaal tevreden mee. Maar er moet iets gebeuren en met dit compromis kan iedereen tenslotte leven. Dat wil zeggen: iedereen op die synode. Maar niet iedereen in de kerken.

De vele kerkleden die met dat besluit te maken hebben, hebben de besluitvorming niet meegemaakt. Ze hebben de sfeer niet geproefd. Ze hebben de argumenten van de verschillende kanten niet gehoord. Ze worden alleen geconfronteerd met het besluit en hoe komt dat bij hen over? In verschillende gevallen als "geen vlees en geen vis". Wat moet je ermee? En zo gebeurt het dat bepaalde synodebesluiten eenvoudig genegeerd worden. Zeker in een tijd als de onze, waarin iedereen toch min of meer de invloed ondergaat van wat het 'postmoderne denken' genoemd wordt. Overdreven gezegd is dat postmoderne denken zoiets als: iedereen heeft gelijk en laat iedereen daarom in zijn waarde; we moeten elkaar niets voorschrijven.

Welke van de twee geschetste mogelijkheden zou te verkiezen zijn? Ik weet het niet. Er zijn synoden geweest die overwegend het eerste beeld te zien hebben gegeven. De laatstgehouden synoden vertonen echter overwegend meer het tweede beeld. Maar de praktijk in de kerken lijkt uit te wijzen dat het zo niet goed werkt. Er kan dan wel een soort verbroedering op de synode plaats vinden, waaruit een soort eenheid ontstaat, maar dat is daarom nog geenszins het beeld dat de kerken vertonen. Misschien moet wel gezegd worden: Zij vertonen dat beeld hoe langer hoe minder.

Ik kan me indenken, dat de werkelijkheid zoals we die voor ons zien, synodeleden zich doet afvragen: Waar zijn we al die tijd mee bezig? Zeker, er zijn er, die zich op zo'n synode als een vis in het water voelen; vergaderen is voor sommige mensen een hobby, waar ze niet gauw genoeg van krijgen. Maar nu heel concreet de vraag: Waar doen we het allemaal voor? Wat zal straks het resultaat zijn? Wat zullen de kerken ermee doen? Of raken we de band met de kerken nog meer kwijt?

Wensen

Uiteraard moet de synode zelf bepalen op welke wijze zij tot besluitvorming wil komen. Zij moet ook zelf beslissen hoeveel ruimte er is voor een eerlijke confrontatie van de binnen de kerken aanwezige 'liggingen'. Maar al erkennen we voluit deze rechten van de synode, het staat ons wel vrij om bepaalde verwachtingen te koesteren en wensen te uiten. Als we als kerken geroepen worden om de

arbeid van de synode met gebed te omringen zullen we toch ook moeten weten wat we de Heere zullen vragen. Laat in ieder geval in ons bidden tot God alle versluisende taal ons vreemd zijn.

Wat we dan wensen? Dat de synode *duidelijke* besluiten zal nemen. Alstublieft geen besluiten die zo geformuleerd zijn dat ze eerst moeten worden uitgelegd voordat ze begrepen kunnen worden. Ook geen besluiten die multi-interpretabel zijn en dus door iedereen weer anders kunnen worden uitgelegd en toegepast. Ook geen besluiten, die vanwege hun vaagheid weinig- of nietszeggend zijn. De kerken hebben leiding nodig. En die mag van de synode verwacht worden. En wil de synode weer met meer gezag kunnen spreken dan wordt het tijd voor duidelijkheid. Zeker, dan blijft nog de moeilijkheid, dat de een het wel en de ander het niet met een genomen besluit eens is, maar juist dan zal moeten blijken hoe sterk de band is die ons als Christelijke Gereformeerde Kerken nog samenbindt.

Verder wensen we dat er besluiten genomen zullen worden die blijk geven van *historisch besef*.

Dat bedoel ik tweeledig. Ik heb begrepen dat een groot deel van de afgevaardigden naar deze synode geen of slechts weinig synodale ervaring heeft. Dat bergt wel een gevaar in zich. Dit gevaar dat de kennis van vorige synoden en van toen genomen besluiten slechts bij een klein deel van de afgevaardigden aanwezig is. En toch zal er consistentie moeten zijn. We kunnen als kerken niet leven met besluiten die zonder argumentatie van een vroeger gekozen lijn afwijken. Als een in het verleden ingeslagen koers moet worden verlegd, dan alleen na grondige argumentatie en niet tengevolge van gebrek aan historische kennis, plompv verloren.

Maar met dat historisch besef doel ik ook nog op wat anders. Iets wat nog wel zo belangrijk is. We hebben als kerken in het verleden geweten waar we voor wilden staan. Het gaat misschien een beetje ver om te spreken van het christelijke gereformeerde beginsel, omdat we daardoor de gedachte zouden kunnen voeden, dat we iets bijzonders zijn en een eigen specialiteit hebben, maar voor één keer wil ik die uitdrukking toch wel

gebruiken. We wisten waarom we christelijk gereformeerd waren en wilden blijven. Ik hoop dat we het nog weten. Natuurlijk zijn er ook onder ons, 'die Jozef niet gekend hebben' en op de een of andere manier pas later zijn ingestroomd. Daar is niets mis mee. Maar ik hoop wel dat ook zij dezelfde lijn willen volgen. En dat ook de 'autochtonen' onder ons congeniaal zijn met het voorgeslacht. We mogen toch wel hopen, dat wat altijd onder ons als van groot belang gezien is, nog van groot belang geacht wordt. We willen toch nog altijd gereformeerd zijn? Dat is toch: Schriftuurlijk zijn. En confessioneel denken en leven.

Wat we hopen van de besluiten van de synode is vooral dat ze genomen mogen en kunnen worden onder de duidelijke *leiding van de Heilige Geest*. Natuurlijk zal er overleg moeten zijn. Natuurlijk mogen we elkaar bevragen op onze standpunten en meningen. Natuurlijk mogen meningen getoetst en gewogen worden. Er zal een groot deel menselijke inbreng blijven in alle kerkelijke arbeid. Maar laat dat alles niet de uiteindelijke besluitvorming bepalen. Moge God harten neigen en gedachten leiden en de wil buigen en alles gelijkvormig maken aan Zijn wil. Dan zal de synode met haar besluiten de kerken ten zegen mogen zijn. Maar ook dan alleen. Maar als dit element ontbreekt is het te vrezen dat de komende synode weinig gezag zal uitstralen, met hoeveel inzet er mogelijk ook zal worden gewerkt. Als het alleen maar mensenwerk is, wat zal dan het netto resultaat zijn? Nog meer verwarring en vervreemding? Nog meer de tendens: Wij gaan toch onze eigen gang?

Betrekkelijk kort na de vorige synode is er door een initiatief van het oudmoderamen van die synode een landelijke bidstond in Ede belegd. De ontwikkelingen in de kerken werden als zorgelijk ervaren en er werd behoefte gevoeld om deze dingen in een bidstond tegenover de Heere onder woorden te brengen. Als ik de situatie van nu goed inschat is die behoefte aan bidstonden niet minder geworden; met andere woorden: het is toen in Ede niet opgelost. Daarom hoop ik van harte dat de komende synode mee zal mogen werken aan het scheppen van duidelijkheid en dat de genoemde wensen vervuld mogen worden. God zegene daartoe de

synode en in het bijzonder het moderamen en haar preses.

Het is in onze kerken niet gebruikelijk om voorafgaande aan de opening van de synode de agenda bekend te maken en de rapporten van de verschillende deputaatschappen te publiceren. Daarom is het altijd moeilijk om van te voren iets te zeggen over wat er aan de orde zal komen. Toch is er van alles wat aan de orde zal komen. Eén terrein waar ik nog wat meer over

zou willen zeggen. Dat is het terrein waarop ik door de jarenlange participatie in synodewerk en deputatenarbeid het beste ben ingevoerd. Ik doel op het terrein van de kerkelijke verhoudingen. In een volgend artikel wil ik aan de hand van besluiten die een vorige synode (die van 2001) hieromtrent nam, een aantal opmerkingen maken en wensen uitspreken voor de huidige synode.

P. den Butter

VOOR WIE ZIJN GODS BELOFTEN? (6)

Het is een belangrijke vraag die we ons stellen in deze serie artikelen. Het behaagt de Heere te spreken door middel van Zijn Woord. In Zijn ontferming is Hij een sprekend God. Nadat de mens zich van Hem heeft afgekeerd en zich de dood heeft schuldig gemaakt, had de Heere Zijn bedreiging ten volle en definitief kunnen uitvoeren: *"Ten dage als ge daarvan eet, zult ge de dood sterven!"* Maar zo heeft de Heere het niet gedaan. Hoewel de geestelijke dood tot alle mensen is doorgegaan, omdat ze allen in Adam gezondigd hebben – de Heere heeft er geen lust in dat Zijn schepselen in de eeuwige dood zullen verzinken. Daarin heeft Hij lust, dat goddelozen zich bekeren en leven. Nu heeft Hij Zijn Woord gegeven op deze aarde. Het Woord waarin Hijzelf tot zondaren spreekt. Zoals Hij begonnen is te spreken direct na de vreselijke zondeval. Wat is Hij begonnen te spreken? Een belofte. De moederbelofte! *"Ik zal vijandschap zetten..."* En uit deze belofte spruiten alle andere beloften in Zijn Woord voort.

Geloof door de Heilige Geest

We stellen ons in deze serie eenvoudige artikelen de vraag: maar voor wie zijn ze eigenlijk, die beloften van de Heere? Ik begon met te zeggen dat dat een belangrijke vraag is. Ik kom er inmiddels achter dat het ook een reactie-oproepende vraag is. Zeker na de antwoorden die we inmiddels op het spoor zijn gekomen. U zult het met me eens zijn, dat ik die antwoorden heb gezocht in het Woord van de Heere Zelf. Niet de geschriften van reformatoren en oudvaders zijn hier in eerste instantie leidinggevend, zelfs niet onze hooggewaardeerde belijdenisgeschriften maar boven alles Gods heilig en gezaghebbend Woord.

De laatste keer hebben we gezien dat Gods beloften worden vervuld in het leven van de gelovigen. Ik zeg het nog eens met de jonggestorven prediker uit Schotland Hugo Binning: *"Voor wie zijn Gods beloften? Voor hen die ze aannemen!"* Het zijn zij in wier leven de genadige beloften van de Heere waarde hebben ontvangen en die in hun grote armoede en hun overstelpende nood tot de Heere en Zijn beloften de wijk hebben genomen. Zij hebben in de beloften van de Heere een fontein van zaligmakend goed en een schatkamer van geestelijke weldaden gevonden. In de mate van hun nood geloven ze. En in de mate van hun geloof ontvangen ze. *"U geschiede naar uw geloof"*, zo is immers het woord van de Heere Jezus.

Of deze toevlucht tot de Heere dan niet het werk van de Heilige Geest is?, schreef iemand me. Dat zal het wis en zeker zijn. En zo niet, dan is het alleen maar mensenwerk. Dan zal het voor de Heere niet bestaan. Dan zal het ook niet de ware troost en de vrede in het hart geven. In dat opzicht was het opmerkelijk dat mijn laatste artikel werd gevolgd door dat over professor Van der Meiden en zijn gedachten over prediking en bevinding. Het is niemand minder dan de Heilige Geest die plaats gaat maken voor het werk van Christus en voor de gepastheid van Zijn Woord en werk in de harten van zondaren. Het is ook niemand minder dan de Heilige Geest die de Heere Jezus Christus bekend gaat maken aan dezen. Het is Zijn grote doel om Christus te verheerlijken. Hij is de Bruidswerver bij uitstek. Er is geen waar geloof dan alleen het geloof dat Hij werkt. *"Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk een geloof? Van*

de Heilige Geest die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging van het Heilige Evangelie ...", zo zegt onze Catechismus in zondag 25.

Voor wie zijn Gods beloften? Voor hen die ze door een waar geloof zich toe-eigenen – dat was dus mijn laatste antwoord. Daaraan vooraf ging nog een ander antwoord. Toen scheef ik: voor degenen die dag en nacht tot Hem roepen, voor de ellendigen en de armen van geest, voor hen die zo arm en zo noodduftig zijn dat ze bij de Heere niet vandaan kunnen blijven. Maar die aan Zijn voeten liggen en zich, zoals de Kananese vrouw, niet laten wegsturen. Want daar is hun nood te groot voor. Tegelijkertijd hebben we gezien, dat de Heere Jezus nu van dezen zegt: zij zijn Mijn uitverkorenen!, zij zijn het nu die Mij van eeuwigheid gegeven zijn. Op dezen zal Ik zien, op de armen en de verslagenen van geest. *"Zal God geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen? Ik zeg u dat Hij hun haastelijk recht doen zal!"* [Lukas 18]. De Heere Wiens werken Hem van eeuwigheid bekend zijn, Hij zal ze allemaal redden uit hun grote nood en dood, die tot Hem roepen. Hij zal ze bedienen uit de volheid van de kabinetten van Zijn genadige beloften. Voor wie zijn Gods beloften? Voor de uitverkorenen! Zo mag het en zo moet het in dit licht worden gezegd. Op grond van Gods eigen Woord. Ik ben het dan ook van harte eens met de broeder die mij schreef: "de personen in wier hart het genadewerk van God de Heilige Geest is begonnen, dat is in hen op grond van het werk van de Heere Jezus, naar de verkiezing des Vaders. Het is en blijft een strikt eenzijdig drie-enig Godswerk wanneer een dode zondaar naar de Heere en Zijn sterkte gaat vragen en dit in de aanvang en de voortgang en in de voleinding." Inderdaad, het zijn geen anderen: de verkorenen, dat zijn de verlorenen!

Wezen en bediening

Het was mijn bedoeling om na de antwoorden die tot dusver zijn gegeven, te gaan schrijven over de prediking van de Gods beloften. Want ook al is het duidelijk dat Gods beloften slechts worden vervuld in de uitverkorenen – ook al is het duidelijk dat Gods beloften slechts worden 'benodigd' door ellendige en verloren zondaren – ook al is het duidelijk dat van Gods beloften slechts wordt gebruik gemaakt

door hen die ze in het geloof aanneemen – daarmee is nog geen antwoord gegeven op de vraag tot wie ze moeten worden gepredikt. En op welke wijze ze moeten worden gepredikt.

Zoals gezegd: het was mijn voornemen daarover nu te gaan schrijven. Maar ik zie daar wat dit artikel betreft van af. Ik zal nu volstaan met het onderstrepen van wat ik tot dusver schreef. De aanleiding ligt in de reacties die ik ontving op de uiteenzetting tot nu toe. Vooral mijn eerste stelling dat Gods beloften zijn voor degenen die door de Heere verkoren zijn ten eeuwig leven, heeft bij enkelen wat onbegrip opgeleverd. "Zo wordt dat onder ons niet voorgesteld!", is hier en daar de reactie. En dat terwijl ik in mijn eerste artikel al had aangegeven dat het antwoord op de vraag voor wie Gods beloften zijn, meerduidelijk is. Ik gaf dat aan aan de hand van onze belijdenisgeschriften.

Waar het me tot dusver om ging, was nog niet de reikwijdte van Gods beloften in de prediking ervan, maar de bron waaruit ze opwellen, namelijk uit het welbehagen van de eeuwige God. Opdat het een wonder zij, dat God naar zondaren omziet. Zijn welbehagen gaat aan al het onze vooraf. Zijn eeuwige voornemen komt geheel en alleen uit Hem voort. Dat Gods beloften in Christus "ja" en "amen" zijn, dat snijdt al het onze af. Hij heeft de Zijnen dan ook verkoren in Christus! En daarin ligt nu tegelijkertijd de ruimte voor verloren zondaren. Ik kan het ook zeggen met woorden die ik aan Caspar Olevianus ontleen. Ik geef toe: het is een terminologie die in onze kerken niet zo gebruikelijk is, maar waarvan ik meer en meer de waarde en de bijbelse inhoud erken. Het ging tot dusver niet om de *bediening* van het verbond, maar allereerst om het *wezen* van verbond en beloften. Tegelijkertijd erken ik dat die alles met elkaar te maken hebben. Ook erken ik dat die twee niet al te zeer uit elkaar getrokken mogen worden, iets wat wellicht hier en daar ook wel gebeurt. Maar in de uiteenzetting van de dingen kan niet alles tegelijkertijd gezegd worden.

Mag ik in dit verband een parallel trekken met wat Calvijn schrijft over de kinderen des verbonds? Zoals bekend spreekt hij daarover met twee woorden. Leerzaam is wat hij schrijft in zijn commentaar op Romeinen 9. Enerzijds erkent hij dat "de belofte

der zaligheid die aan Abraham is gegeven, allen toekomt, die de oorsprong van hun vlees van hem hebben, dewijl zij aan allen zonder uitzondering aangeboden wordt." U begrijpt dat dit aspect in het vervolg nog nader aan de orde moet komen. Waar ik nu op wil wijzen, is wat Calvijn daarna zegt: "Het ander ding dat men aanmerken moet is, dat kinderen der belofte eigenlijk zij genoemd worden, in welke de kracht en werking van die beloften gevonden wordt. Naar deze wijze zegt Paulus dat niet alle kinderen van Abraham kinderen van God zijn, hoewel het verbond met hen door de Heere gemaakt is." Bij zijn verklaring van Genesis 17 spreekt Calvijn op gelijke wijze, namelijk over een dubbele reeks van kinderen in de kerk. Enerzijds wordt aan allen de eeuwige zaligheid aangeboden. Maar anderzijds: "ten opzichte van het verborgen heiligdom Gods worden geen anderen als kinderen Gods beschouwd, dan zij in wie de belofte door het geloof verwerkelijkt is. Dit onderscheid vloeit uit de bron van de vrijmachtige verkiezing voort, waaruit ook het geloof zelf ontstaat."

Welnu, dat verborgen heiligdom Gods, waarin wij weliswaar niet kunnen inblikken, maar waarvan de waarheid toch ook geopenbaard is, dat mogen we niet veronachtzamen. Hier liggen voor onze bevattingsvermogen tal van klemmen en knopen. Hier stuit mijn menselijke redenering op de onbevattelijkheid van de wijsheid Gods. En hier voel ik als dwaas en vleeselijk mens ook mijn weerstanden opkomen. Ik ben er niet zomaar voor ingewonnen, als ik bij Paulus lees: "de uitverkorenen hebben het verkregen en de anderen zijn verhard geworden." En ik ben het er zomaar niet mee eens als dezelfde Paulus schrijft: "het is niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods."

Maar voor een mens die erachter kwam dat zijn wil verkeerd is en dat zijn lopen hem naar het verderf voert, is dit Evangeliewoord! En vandaar uit mag dit Evangelie ook gepredikt worden aan de meest ellendige zondaar. Dan ligt er een ruimte in Gods beloften die zo uitgestrekt is als dat er kracht en waarde in het bloed van Christus is! *"Genoegzaam tot verzoening van de zonden der ganse wereld"*, beleden onze vaders.

de belofte vervuld

Eerder in dit artikel noemde ik de naam van Hugo Binning. Hij ontving in deze wereld maar 26 jaren. Toen nam de Heere hem weg. Hij was opgebrand. Op zijn sterfbed getuigde hij van de hoop die in hem was. Hij had de waarde van Gods beloften bevindelijk leren kennen. Ik besluit met de woorden van deze stervende dienaar: *"In deze haven zal ik binnenkort aanlanden. Op die grond en in die stad zal ik eeuwig leven. Daar zal ik Hem zien zoals Hij is en ik zal Hem gelijk zijn. Dit is de langverwachte gelukzaligheid die ik nu tegemoet zie en tot welker hoop ik wedergeboren ben door de opstanding van de Heere Jezus Christus uit de doden. Hier is de plaats van mijn rust en bij deze Fontein zal mijn ver-*

moeide ziel verkwikt worden. O, zalige rust, nooit mijn harp terzijde te leggen en nooit op te houden, maar zonder onderbreking Hem te zingen, Die mij heeft zalig gemaakt en gewassen in Zijn bloed en mij Gode gemaakt heeft tot een koning en priester! O, rijke kroon en o verrukkelijke bezigheid, die kroon af te nemen en ze eeuwig op te offeren aan Hem, Die ze op mijn hoofd geplaatst heeft en evenwel die zo neer te werpen voor Hem, dat ze zal blijven op mijn hoofd, of die zo af te nemen, dat Hij mijn kroon zal zijn en zal maken dat haar volle gewicht zal klimmen tot de onbekende waardij van dat gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid!"

J.M.J. Kieviet

VRAGENRUBRIEK

"Is Gods ware volk van de vloek verlost, zoals staat in antwoord 52 van de Catechismus: ...'en al de vloek van mij weggenomen heeft'..., terwijl er in het Avondmaalsformulier staat bij het zelfonderzoek: een iegelijk bedenke bij zichzelf zijn zonde en vervloeking! En dit komt bij elke avondmaalsviering terug".

We willen onze geachte vraagsteller graag bedanken voor het inzenden van enkele vragen, die onze overdenking zeer de moeite waard zijn.

Het is niet in woorden uit te drukken langs welk een diepe weg de Heere Jezus het heil voor de Zijnen verworven heeft. De Heere heeft hun aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. Alle schrikkelijke wetsovertredingen werden Hem aangerekend. Hij wilde die weg gewillig gaan, in een ijveren voor de eer van Zijn Vader en in een onbegrijpelijke zondaarsliefde, ten einde toe. De overtreder van de wet valt onder de vloek. Die kan onmogelijk voor een heilig God bestaan. Die komt rechtens de verwerping toe! Van die schrikkelijke vloek der wet wilde Christus nu bevrijden. Hij stelde Zich daartoe plaatsbekledend onder het welverdiende oordeel van God. Paulus schrijft in Galaten 3:13 "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk die aan het hout

hangt". Nu is er altijd al een geslacht geweest dat de woorden 'ons' en 'voor ons' onbekommerd op zichzelf toepaste. Maar men bedriegt zich voor de eeuwigheid. Deze woorden moeten toegepast worden, namelijk door de Heilige Geest. Ik zal in grote lijnen proberen te schetsen hoe dat gaat. Al is Christus waarachtig aan het kruis gestorven en tot een vloek geworden, in mijn natuurstaat heb ik daar geen profijt van. Het zegt mij ook niets. Zijn Persoon en werk zijn mij wezenlijk vreemd. Maar nu is daar de Heilige Geest Die mijn blinde zielsogen gaat openen voor de Persoon en het volbrachte werk van Christus. Hij doet dat in de weg van ontdekking. Hij gaat me ontdekken aan mijn bestaan voor God. Hij gaat me overtuigen van zonde en schuld. Hij doet dat door middel van het Woord. Door de prediking van Gods Woord ga ik zien wie ik ben in Adam. Het overtuigend werk van de Heilige Geest brengt mij altijd in de onmogelijkheid aan eigen kant. Maar wat onmogelijk is aan onze kant, is mogelijk bij God. Ik ga inzien en voor God belijden dat ik des doods schuldig ben en in alle opzichten vloekwaardig. Maar het werk van Gods Geest komt bijzonder hierin uit dat ik mij er niet bij kan neerleggen. Ik leer roepen om Gods ontferming en genade. Is er nog een weg en is er nog een middel? God doet geen half werk. Want die door Hem in de schuld wordt gebracht, zal ook 'wederom tot genade komen'.

Hoe groot is het als wij de mogelijkheid van behoud in en om Christus' wil gaan zien. Dan wordt het mijn begeren in de vrucht van Zijn volbrachte offerande te mogen delen. De Geest verheerlijkt Christus. Hij wordt mij noodzakelijk, gepast en dierbaar. Het wordt mijn levenswens het uit Zijn mond te mogen horen, dat Hij niet meer op mij toornen en niet meer op mij schelden zal.

Paulus jubelt het uit: Christus een vloek geworden voor ons! Wie zijn schuld leert mijnen, zal door het geloof ook Christus mijnen. Het moet persoonlijk gekend worden en door het geloof wordt het ook persoonlijk gekend. Wat Gods Geest me hier leert, moet echter altijd wéér en altijd méér geleerd worden. We raken op de school van de Heilige Geest nooit uitgeleerd. Wie iets van zijn strafwaardigheid leerde zien, moet daar altijd wéér gebracht worden. Daarop wijst ook het door de vraagsteller genoemde deel van ons onvolprezen Avondmaalsformulier. Het is (even terzijde) trouwens een teken van grote armoede als het lezen van het volledige, klassieke Avondmaalsformulier in erediensten achterwege wordt gelaten. Gebeurt het soms, omdat men zich innerlijk niet vinden kan in de schriftuurlijk-bevindelijke taal van het formulier? Ik vrees van wel. Het moet allemaal wat gemakkelijker. We geloven toch! O we zijn toch zo gelovig. De Heere mag blij zijn met zo'n volk hier op aarde...

Het is altijd weer opmerkelijk dat blijkens het Avondmaalsformulier een persoonlijk bedenken van zonde en vloekwaardigheid een wezenlijk element is van de rechte voorbereiding. Al is Christus mij door het geloof dierbaar geworden en mocht ik het ooit eens geloven dat Hij ook mij van de schrikkelijke vloek der wet wilde verlossen, ik ben en blijf in mijzelf vloekwaardig. In en van mijzelf ben en blijf ik het waard om door de Heere verworpen te worden. Het levendig gevoel van zijn schuld deed de verloren zoon uitroepen dat hij het niet waardig was zijns vaders zoon genaamd te worden. Maar hij bedoelde: ik ben dat nu *nooit* meer waardig. Als het gevoel van onwaardigheid overgaat, ben ik van mijn plaats en verliest Christus Zijn glans. Maar waar ik bij vernieuwing weer leer walgen van mijzelf, wordt de Koning weer zo groot in Zijn schoonheid!

Zo leert juist hij, die feitelijk van de vloek verlost is, zijn vloekwaardigheid

meer en meer verstaan. Zo wordt het alles een wonder en leer ik iets van die grote zondaarsliefde inleven. Wij maken het ons door onze zonden telkens weer zo onmogelijk en Gods gramschap waardig. Zo beleed het David in Psalm 51. Dat zal straks anders zijn. In het nieuwe Jeruzalem zal er tegen niemand meer enige vervloeking zijn. We zullen het nooit meer verzondigen en verknoeien en

voor eigen besef kwijt raken. Maar het wonder blijft! Het wordt steeds groter wonder. En zo zal het lied tot roem van Gods genade en de liefde van Christus en het onderwijs van de Heilige Geest in eeuwigheid weerklinken. Maar het lied, daar gezongen, wordt hier reeds geleerd. Beste vrienden, jong en oud, mocht ook u al arm zondaar worden voor God?

K. Hoefnagel

HET REVEIL

Het internationale Réveil

Er is in de 19e eeuw veel gebeurd op veel terreinen. Op politiek, maatschappelijk en kerkelijk terrein hebben veel ontwikkelingen plaatsgevonden. Heel wat veranderingen zijn opgetreden. Het is een goede zaak daar kennis van te nemen. Van de geschiedenis valt veel te leren. In het verleden liggen immers veel lessen voor het heden. Wie de lessen uit het verleden niet ter harte neemt, berokkent zichzelf daarmee schade. Een bekende uitdrukking luidt: een volk dat zijn geschiedenis niet ter harte neemt, moet die geschiedenis overdoen. Ook in Nederland is in de negentiende eeuw veel gebeurd. Daarbij valt wat ons land betreft niet alleen te denken aan kerkelijke gebeurtenissen zoals de afscheiding van 1834, de doleantie van 1886 en de vereniging van 1892, maar ook aan een beweging als het Réveil. Dit was een belangrijke stroming in de 19e eeuw. Een beweging die zich overigens niet beperkte tot Nederland, maar die we in meerdere landen terugvinden. Dit wordt uitvoerig uiteengezet in het eerste hoofdstuk van het boek van Van der Zwaag dat handelt over twaalf réveil-getuigen. Het Réveil had zijn oorsprong in Genève, de stad van Calvijn. Het Réveil bedoelde herstel van de christelijke grondwaarheden, die zwaar werden aangevallen door de denkbeelden van de franse revolutie en de Verlichting, en herstel van het individuele geloofsleven. Beroemde wereldse denkers hadden voorzeggd dat aan het begin van de negentiende eeuw de Bijbel aan de vergetelheid zou zijn prijsgegeven. Maar het begin van de negentiende eeuw liet juist het tegenovergestelde zien. Er kwam juist een opleving door het Réveil. Het Réveil had ook oog voor de concrete noden van de nooddriftigen.

Nationaal Réveil

Het Nederlands Réveil was van oorsprong een zuiver nationale beweging. Calvijn en De Labadie hebben hier blijvende invloed uitgeoefend. Zo was er in het Nederlands Réveil een calvinistisch en een labadistisch element te onderscheiden. We lezen over het Nederlands Réveil in de christelijke encyclopedie, 1e druk, het volgende: "Het was de antiek-Gereformeerde Nicolaes Schotsman, die door het oprichten van zijn 'Erezuil' voor de Dordtse Synode, in 1819 reeds het Gereformeerde beginsel weer opwekte.

Tegenover zijn Calvinisme staan dan de vele Piëtistische conventikelen door oefenaars geleid. Doch gelijk er voor het Geneefs Réveil een signaal tot de strijd nodig was in een brochure van Empeytaz, zo voor het Nederlandse in Da Costa's *Bezwaren tegen den geest der eeuw*. Dat was een donderslag, waardoor allen uit de slaap opgeschrikt werden om niet weer in te dommelen. Whitefield was voor Engeland, Malan voor Genève, Da Costa voor Nederland, de held van het Réveil." In het zelfde artikel in de Christelijke Encyclopedie staat dat de onkerkelijkheid van het Réveil zijn Achilleshiel is geweest.

Twaalf getuigen

Van der Zwaag behandelt twaalf personen die van betekenis zijn geweest voor het nationaal Réveil:

1. Willem Bilderdijk, pater familias van het Réveil.
2. Isaäc da Costa, de heraut van het Réveil.
3. Abraham Capadose, de medicus van het Réveil.
4. Willem van Hogendorp, de staatsman van het Réveil.
5. Dirk van Hogendorp, de jurist van het Réveil.
6. Jacob van Lennep, de apostaat van het Réveil.

7. Bastiaan Heykens, de kleine burgerman van het Réveil.
8. Willem de Clerq, het geweten van het Réveil.
9. Jan ter Borg, de Johannes-figuur van het Réveil.
10. Willem Messchert, de publicist van het Réveil.
11. Guillaume Groen van Prinsterer, een kind van het Réveil.
12. Cornelis Carel Callenbach, een dominee van het Réveil.

Een slothoofdstuk draagt als titel: Het nationale Réveil rond Bilderdijk.

Groen van Prinsterer

In de bespreking van het lijvige boek van Van der Zwaag willen wij iets doorgeven uit het leven, de arbeid en de betekenis van Groen. Groen werd geboren 21 augustus 1801 te Voorburg. Hij heeft van zijn ouders een christelijke opvoeding gehad. Groen schrijft daar later zelf over "Aan de verstandige en liefderlijke zorg van godvrezende en teerbeminde Ouders heb ik het onwaardeerbare vooregt eener Christelijke opvoeding te danken gehad." Maar het was wel een ruime opvoeding. Na het beluisteren van de preek werd er 's middags met het rijtuig visite afgelegd. Zelfs een uitstapje naar het circus of naar de kermis werd niet geschuwd. Ook behoorde tot zijn opvoeding paardrijden, golfspelen, zwemmen en dansen. Hij studeerde in Leiden rechten en letteren. Hij vestigde zich als advocaat in 's Gravenhage. Ook in de politiek is hij van betekenis geweest. Hij kwam met zijn vrouw in aanraking met het Réveil wat door genade vrucht heeft mogen afwerpen in zijn leven. Groen kreeg bekendheid als geschiedschrijver, staatsman, publicist, parlementair redenaar en Evangeliebelijder. Hij voerde een pleitmemorie voor de Afscheiden en in 1837. Hij streed voor de christelijke school Het meest bekend is hij geworden door twee standaardwerken: "Ongeloof en revolutie" en "Het handboek der Geschiedenis van het vaderland." In een brief aan Da Costa schrijft Groen (blz. 440): "Men wachtte voor kerk noch Vaderland enig heil, dan door de weder in handen gevinge van Kerk en Land in de hand en in de macht van Hem, die een Heere der Heeren, een Overste der Koningen der aarde is! Het kruis van Christus worde gepredikt, en wederom zal zowel de Antichrist van Rome als die der neologie instorten en vallen. Oranje met Nederland belijde zich op

nieuw Christus, en het helverbond van Phariseeën en Sadduceeën zal zich zelve beschamen, vernietigen, doden, of althans voor een tijd, voor de kracht niet van wapenen of kunstgrepen, maar voor de kracht des geloofs in den God en Heiland onze vadersen zwichten, en zich onderwerpen; en de muren van ons aloude Zion, al is het ook in benauwdheid der tijden, evenwel nog weder opgericht worden gezien. Men vreze dan *niets*, zoo het beginsel onzer wijsheid in en tot *alles* de vreze Gods is. Men vreze *alles*, zoo lang nog enige andere toevlucht dan deze voor de redding of bewaring van ons fel bedreigde Vaderland gezocht wordt." Deze woorden hebben nog niets van hun betekenis verloren.

Handboek der geschiedenis van het vaderland

Groen heeft in bovengenoemd boek ondermeer het vertrek van stadhouder Willem V uit ons vaderland in 1795 beschreven. We willen het u doorgeven ter overdenking: "De Stadhouder tot de afreis, plichtshalve, gereed. 'Deze vernedering', sprak hij, 'heb ik, als mens, dubbel verdiend en misschien zal ze mij tot zaligheid strekken; doch in de waarneming mijner posten heb ik ze niet verdiend. Dwaalde ik soms, ik deed het ter goeder trouw; voorwetens en opzettelijk benadeelde ik nooit zelfs mijn bitterste vijand; met deze bewustheid is het dat ik het dierbaar Vaderland verlaat. De ware bron onzer ongelukkigen ligt niet in de onverantwoordelijke handelwijze van zo veel Nederlanders, of in de kwade trouw der Bondgenoten, maar in de nationale zonden en ongerechtigheden: God heeft een twist met Nederland en toont het in de mislukking van alle pogingen en ook nu door de felle vorst die de wateren tot een gebaande weg gemaakt heeft. Wie zal oprichten als God ter neer werpt!'" Groen schrijft dan ter beoordeling van de nederlaag van Nederland en het vertrek van stadhouder Willem V het volgende: "als personen afwisselen of instellingen vergaan, onveranderlijk blijft: dat de mens aan de wil Desgenen, Wiens raad zal bestaan en die al Zijn welbehagen doet, zelfs wanneer hij tegen die raad rebelleert, ondergeschikt is, en dat in de lotgevallen ook van Nederland, als onvermijdelijk gevolg van afgodendienst, het woord vervuld zou worden, hetwelk de Heere tegen een afvallige Natie in de mond

des profeten gelegd heeft: 'Ik zal een kwaad brengen over dit Volk, *de vrucht hunner gedachten*: want zij slaan geen acht op Mijn woorden en zij verwerpen smadelijk Mijn wet.'

Groen kwam duidelijk uit voor zijn beginselen en geloofsovertuiging in zijn schrijven over de vaderlandse geschiedenis. Dat geeft hij zelf duidelijk te kennen in zijn voorwoord. We lezen daarin ondermeer: "Mijn beginselen zijn, voor wie er belang in stellen mocht, uit andere geschriften bekend. Zij kunnen alle teruggebracht worden tot de onvoorwaardelijke onderwerping aan de God Die Zich in de Heilige Schriften geopenbaard heeft. De gehele geschiedenis leert mij dat er voor overheid en volk, buiten gemeenschappelijke eerbied voor de hoogste Wetgever, geen cement ter vereniging van vrijheid en gezag is." Behartenswaardige woorden ook voor onze tijd! Even verder lezen we in het voorwoord van Groen: "Doch men voert mij wellicht tegemoet dat ik in het gehele werk mijn gevoelens,

bepaaldelijk in de Godsdienst, op de voorgrond gesteld heb. Voorzeker, ik ben niet van oordeel dat verloochening of ontveinzing van beginsels een voorwaarde of een waarborg ener prijselijke en gewenste onpartijdigheid is. Ik heb overal gesproken op de toon van Christen en Protestant."

Een kloek boek

Het bij uitgeverij/ boekhandel gebr. Koster- Barneveld verschenen boek bevat een schat aan informatie over het Réveil en de behandelde personen. Het draagt als titel "Twaalf Réveilgetuigen" terwijl de ondertitel luidt: 'Willem Bilderdijk en zijn geestverwanten.' Het boek bevat 520 blz., met noten achter elk hoofdstuk (overigens misten wij bij het doornemen van dit boek noot 61 op blz. 492), een literatuuroverzicht en een register van persoonsnamen, wat het gebruik en raadplegen vergemakkelijkt. Het kost € 38,50. Wie zich in de stof wil verdiepen, kan in dit boek goed terecht

A. v. Heteren

BRIEVEN AAN OUDERS (35)

Nu word ik misschien wel heel erg scherp. Doch het is en het mag niet anders. Wie de liefde niet heeft is een klinkend metaal, een luidende schel gelijk. Dat betreft allereerst de Heere, Zijn dienst, Zijn Woord, Zijn wet en Zijn kerk. We kunnen denken aan ambtsdragers en kerkleden. Doch we kunnen ook denken aan ouders en hun kinderen. Ouders kunnen hun kinderen maar lastpakken vinden. Ze kunnen niet doen waarin ze zin hebben. Ze worden te veel aan handen en voeten gebonden. Ze worden te veel opgeëist door hun kroost. Maar ouders, bent u dan zo egoïstisch ingesteld? Uw kinderen zijn toch van uw vlees en van uw bloed? Let u eens op David.

Daar zit hij in de poort van Mahanaïm in het Overjordaanse, turend de weg af. Spanning, zelfs grote spanning is op zijn gezicht te lezen. De burgeroorlog woedt in alle hevigheid. De getrouwen van David staan tegenover het leger van zijn zoon Absalom. Wie zal winnen en wie zal verliezen? Toch is het niet deze spanning die David beroert. Heel Davids innerlijk is toegespitst op zijn zoon, op Absalom. Boven in de toren van de poort staat een wachter op de uitkijk. Hij roept naar beneden dat er iemand aankomt en daarachter nog een. Weldra is ook

de tweede, Cuschi, bij de koning. De eerste draait er nog om heen; de tweede zegt het ronduit: "de vijanden van mijn heer de koning....moeten worden als de jongeling".

David weet genoeg. Hij staat op en wankelend klimt hij de torentrap op. Hartverscheurend klinkt zijn kreet: "Mijn zoon Absalom, mijn zoon Absalom! Och, dat ik, ik voor u gestorven ware; Absalom, mijn zoon, mijn zoon!" Ontroering grijpt ons aan bij het horen van die woorden.

U zou misschien hebben kunnen denken dat David verblijd zou zijn geweest. Immers zijn zoon had hem naar het leven gestaan. Absalom wilde slechts de dood van zijn vader. verschrikkelijk, nietwaar?

't Was voor Absalom anders gegaan. God Zelf had ingegrepen. God maakte een eind aan het leven van deze opstandeling. Echter – David is niet verblijd over de dood van zijn zoon. Het tegenovergestelde is waar. Hij is een echte vader. hij heeft zijn zoon zo lief, zo oneindig lief. Hij weent het uit over de ondergang van zijn kind. Ja – hij begeerde dat hij zelf gestorven zou zijn. Nog meer – dat lees ik althans in zijn woorden -, hij had verloren willen gaan voor eeuwig als zijn zoon maar behouden was geworden. Hier ziet u de liefde van een vader voor zijn

zoon, en dat ondanks alles, ondanks Absaloms ongerechtigheden.

Wat lijkt David hier op zijn grote Zoon: de Heere Jezus. O David kon slechts begeren. Hij kon niet staan in de plaats van zijn zoon Absalom. Waarom niet? Omdat hijzelf zondaar was, omdat hij naar recht vanwege eigen zonden voor eeuwig verloren moest gaan. Wij kunnen begeren om in de plaats van ons kind te mogen staan. Doch verder kan het niet. Christus sprak: "Vader, Ik wil..." Hij kon omdat Hij zonder zonde was.

O Christus gedreven door Zijn zondaarsliefde vraagt aan u ouders én aan kinderen: "Zullen wij van plaats ruilen?" Wat is hierop uw antwoord? Ouders, tenslotte nog één vraag: hebben wij onze kinderen zo lief als David zijn zoon Absalom liefhad?

P. van Zonneveld

SSNR-CONGRES OVER NADERE REFORMATIE EN DUITS PIËTISME

Het Congres van de Stichting Studie der Nadere Reformatie (SSNR) gaat dit jaar over de Nadere Reformatie en het Duitse Piëtisme.

De Nadere Reformatie was een beweging in de Gereformeerde Kerk van Nederland. Maar zij was tegelijkertijd een verschijningsvorm van een internationale stroming, die in de 17^e en 18^e eeuw in meerdere landen en ook in verschillende kerken tot opbloei kwam.

Heel bekend is de relatie met het Engelse Puritanisme, die vooral tot uitdrukking kwam in talloze vertalingen van stichtelijke lectuur in het Nederlands. Minder bekend is de relatie van de Nadere Reformatie tot het Duitse Piëtisme.

De SSNR is verheugd ook enkele sprekers uit Duitsland zelf bereid te hebben gevonden, een Nederlandstalige (!) lezing voor te dragen. Eén van hen is de onbetwiste autoriteit van de internationale *Pietismusforschung*, Professor Johannes Wallmann, emeritus hoogleraar kerkgeschiedenis te Berlijn. Een bijzonder evenement, dat geen enkele Nederlandse geïnteresseerde in de geschiedenis van het Piëtisme mag missen!

Datum: 18 september a.s., 's morgens om 10.30 uur. Plaats: Christelijke Hogeschool "De Driestar", Burg. Jamessingel 2, Gouda.

Deelnemingskosten ad 12,50 euro

(inclusief koffie/thee en lunch) vóór 5 september overschrijven op postbankrekening 5352562 of bankrekening 25.14.87.458, beiden t.n.v. Stichting Studie der Nadere Reformatie te Bilthoven.

10E SSNR WINTERCURSUS

Komend winterseizoen verzorgt de Stichting Studie der Nadere Reformatie (SSNR) voor de tiende keer een cursus over personen en thema's uit de Nadere Reformatie. Gedurende de afgelopen jaren is de belangstelling voor deze cursussen gestaag gegroeid. Het aantal deelnemers van de laatste cursussen schommelde tussen de 170 en 200. De nieuwe wintercursus draagt de titel 'Uit de mond der kinderen...' Dit seizoen stelt de opvoeding centraal. De Nadere Reformatie richtte zich niet alleen op de verdere hervorming van de kerk, de overheid en van het persoonlijke en publieke leven, maar was ook in hoge mate gericht op gezinshervorming. Gedurende zes zaterdagochtenden verdiepen de deelnemers zich onder leiding van deskundige inleiders in de achtergronden van de pedagogische opvattingen van nadere reformatoren. Drs. W. Büdgen, voorzitter van de centrale directie van het Wartburgcollege in Rotterdam leidt de cursus in. Verder komen aan de orde: Johannes de Swaef, Petrus Wittewrongel, Bernardinus Wallenkamp, Jacobus Koelman en Jacobus Fruytier.

De rode draad die door alle bijdragen loopt is de betekenis die de opvoedingsidealen van de Nadere Reformatie heeft voor ouderen en jongeren in de 21^e eeuw.

Evenals bij de vorige wintercursussen ontvangen de deelnemers een syllabus van de lezingen. De totale kosten bedragen € 100,-. Dit bedrag is inclusief cursusmap, syllabus, koffie/thee en lunch.

Tot 16 oktober a.s. kunnen geïnteresseerden zich aanmelden. De cursus start op D.V. 13 november en vindt plaats in Veenendaal.

PERSBERICHT

In het najaar van 2004 organiseert de **stichting Evangelie & Moslims** de cursus 'Mekka en Mokum'. Een basis-cursus over de islam en moslims in Nederland. De cursus bestaat uit 6

avonden. In zes avonden komen zowel de theorie als de praktijk aan de orde. Onderwerpen zijn o.a. de islam, de koran en traditie, de sjarie'a, cultuurverschillen en communicatie en het getuigen en dienen vanuit het evangelie. Er is ook plaats ingeruimd voor het gesprek met moslims en een christen van moslimhuize.

Cursusplaatsen:

De cursus wordt gehouden te Amsterdam en Leeuwarden

Amsterdam

De cursus wordt op 6 woensdagavonden gegeven vanaf 15 september. Kosten: €35,- per persoon, voor echtparen €55,-, voor studenten €27,- Opgave:

Dhr. Gabriël Jansen,
JJ Cremerplein 4-1,
1054 TK Amsterdam
tel.: 020-6855279, 06-20532753,
email: cna@destadslamp.nl
www.destadslamp.nl

Leeuwarden

De cursus wordt op 6 maandagavonden gegeven vanaf 27 september.

Kosten €30,- per persoon (echtparen €50,-). Opgave via het kantoor van Evangelie & Moslims, buro@evangelie-moslims.nl, www.evangelie-moslims.nl of: Interkerkelijk Werkverband LOF, t.a.v. dhr. P.F. Boomsma, tel. 026-311897, email: p.f.boomsma@wanadoo.nl

Voor info bel:

0416 - 692 787
of
0341 - 425 712

**Reformatische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen**

De Vaste Grond

Lesboek voor de belijdeniscatechisatie. Twintig lessen over de christelijke gereformeerde geloofsleer door ds. H. Korving

prijs 3,75 euro
te bestellen bij: ds. H. Korving
Van Naaldwijcklaan 12
4143 BW Leerdam
tel 0345 510 800
email: hkorving@cgk.nl